

SELETUSKIRI
regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Maaeluministri määruste muutmine“
eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse veterinaarseaduse § 36 lõike 2 ja § 55 lõike 3 alusel.

Määrusega muudetakse maaeluministri 11. märtsi 2022. a määrust nr 14 „Marutaudi ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed“ (edaspidi *määrus nr 14*) ja maaeluministri 17. novembri 2021. a määrust nr 56 „Nende loomaliikide loetelu, millesse kuuluvate loomade pidamisel koostab isik bioturvalisuse kava“ (edaspidi *määrus nr 56*).

Määrust nr 14 muudetakse seoses vajadusega täiendada marutaudi ennetamise ja tõrje meetmeid. Eelnõuga kavandatakse lisada loomapidajale kohustus tagada tema lemmikloomana peetava valgetuhkru (*Mustela putorius furo*) vaktsineerimine marutaudi vastu, samuti kohustus võtta marutaudi kahtluse puhul kõik ettenähtud meetmed. Ühtlasi viiakse määruse nr 14 muutmiseга määrus kooskõlla Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 576/2013 lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 998/2003 (ELT L 178, 28.06.2013, lk 1–26) (edaspidi *EL määrus nr 576/2013*). Nimetatud EL määruses nr 576/2013 kehtestatud nõudeid lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise suhtes ühest liikmesriigist teise või territooriumilt või kolmandast riigist liikmesriiki kohaldatakse lisaks koertele ja kassidele ka lemmikloomana peetavate valgetuhkrute suhtes.

Määrust nr 56 muudetakse seoses vajadusega täiendada nende loomaliikide loetelu, millesse kuuluvate loomade pidamisel koostab isik bioturvalisuse kava. Muudatuse kohaselt kuuluvad nimetatud loomaliikide loetellu edaspidi ka veised, välja arvatud juhul, kui neid peetakse kodumajapidamises oma tarbeks. Kehtiva määruse nr 56 kohaselt on bioturvalisuse kava koostamise kohustus sea- ja kodulinnupidajatel ning kalade ja koorikloomade pidamisel vesiviljelusettevõttes. Bioohutuskavas näidatakse ära rakendatavad bioturvameetmed ja peetakse jooksvalt arvestust nende rakendamise üle.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Regioonaal- ja Põllumajandusministeeriumi toiduohutuse osakonna loomatervise ja -heaolu valdkonna nõunik Ülle Pau (5684 8244, ulle.pau@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regioonaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Katrin Tuula (625 6166, katrin.tuula@agri.ee). Keeleliselt toimetab eelnõu sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-ga 1 muudetakse määrust nr 14.

Eelnõu § 1 punktidega 1 ja 2 asendatakse määruse nr 14 asjakohastes sätetes (§-des 3, 6 ja 7) sõnad „koer ja kass“ ning „koer või kass“ tekstiosaga „koer, kass ja valgetuhkur“ ning „koer, kass või valgetuhkur“ vastavas käändes.

Eelnõus kavandatud muudatustega viiakse maaeluministri määrus nr 14 kooskõlla EL määrusega nr 576/2013. EL määruse nr 576/2013 artikli 6 kohaselt tohib üldjuhul lemmikloomana peetavaid koeri, kasse ja valgetuhkruid ühest liikmesriigist teise viia vaid juhul, kui nad on nõuetekohaselt marutaudi vastu vaktsineeritud. Valgetuhkrute puhul on tegemist marutaudile vastuvõtlikku liiki

kuuluvate loomadega. Kuna valgetuhkrud on marutaudi viirusele samamoodi vastuvõtlikud nagu koerad ja kassid ning nende lemmikloomana pidamine on küllalt levinud, siis peaks ka valgetuhkrute suhtes kehtima marutaudivastase vaktsineerimise kohustus. Samuti tuleks kohaldada valgetuhkrute puhul kõiki marutaudi kahtluse puhul võetavaid meetmeid. Määruse muutmise muutuavad kõik määrusega nr 14 kehtestatud nõuded (sealhulgas vaktsineerimise kohustus marutaudi vastu, meetmed marutaudikahtlase lemmiklooma puhul, meetmed puretud lemmikloomal marutaudi kahtluse puhul ning nõuded marutaudis või marutaudikahtlase looma hukkamiseks ja uurimismaterjali võtmiseks) kohustuslikuks ka valgetuhkrute pidamise korral. Eesti on marutaudivaba staatusega riik ning selle staatuse hoidmiseks on oluline, et kehtiks valgetuhkrute vaktsineerimise kohustus. Kuna Eesti naaberriigis Vene Föderatsioonis on marutaudi esinemise sagedus kõrge, siis on väga reaalne oht, et sealtkaudu võib metsloomade liikumisega levida marutaud ka Eestisse. Seetõttu on oluline kehtestada marutaudi täpsemad ennetamise ja tõrje meetmed ka lemmikloomana peetavate valgetuhkrute puhul.

Eelnõu §-ga 2 muudetakse maaeluministri määrust nr 56.

Kehtiva määruse nr 56 kohaselt koostab ettevõtja bioturvalisuse kava järgmistesse loomaliikidesse kuuluvate loomade pidamise korral:

- 1) sead;
- 2) kalad ja koorikloomad, kui neid peetakse vesiviljelusettevõttes;
- 3) kodulinnud, kui neid on ettevõttes üle 50.

Eelnõuga täiendatakse määruse nr 56 §-s 2 sätestatud loomaliikide loetelu, millesse kuuluvate loomade pidamisel koostab isik bioturvalisuse kava, lisades loetellu loomaliigina veised. Samuti täpsustatakse, et bioturvalisuse kava ei pea koostama loomapidaja, kes ei tegele ettevõtlusega, vaid peab veiseid kodumajapidamises oma tarbeks.

Nõue koostada bioturvalisuse kava on juba kehtiv nõue, mis toetab bioturvalisuse nõuete tõhusamat rakendamist. Bioturvameetmete üldised kohustused tulenevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.03.2016, lk 1–208), artiklist 10.

Veterinaarseaduse § 36 lõikes 2 kehtestatud volitusnormi eesmärk on mitte rakendada bioturvalisuse kava koostamise kohustust korraga kõikidesse loomaliikidesse kuuluvate põllumajandusloomade pidamisel, vaid teha seda riskipõhiselt, lähtudes iga loomaliigi puhul asjakohaste loomataudide leviku ohust. Kliima soojenemise tõttu nihkub järjest kaugemale põhjapoolse taude levitavate putukate ehk siirutajate leviala. Seetõttu on paljud loomataudid, mis varem levisid ainult lõunapoolsetes piirkondades, nüüdseks jõudnud Kesk-Euroopasse ja isegi kaugemale põhja poole. Seega suureneb nendesse taudidesse nakatumise oht ka Eestis. Näiteks levib praegu laialdaselt lammaste katarraalne palavik Rootsis, Taanis, Austrias, Hispaanias ning Itaalias. Tegu on viirusliku hooajalise haigusega, mis kandub edasi teatud sääseliikide (*Culicoides* perekond) vahendusel. Haigusele on vastuvõtlikud lambad, veised, kitsed, ulukmäletsejalised. Selleks, et kaitsta meie veisekarju ohtlike taudide eest, on vaja hoida fookuses bioturvameetmete täitmine. Sellel eesmärgil ongi hea tööriist bioturvalisuse kava, mille täitmine aitab loomapidamisettevõttes luua selge ja kontrollitava bioturvalisuse süsteemi, mida vastavalt vajadusele saab hinnata ja ajakohastada.

Bioturvalisuse kava tuleb koostada teatud loomaliigi ja pidamisviisi korral ning nende loomaliikide loetelu kehtestab veterinaarseaduse § 36 lõigete 2 ja 3 kohaselt valdkonna eest vastutav minister määrusega. Bioturvalisuse kava ei pea koostama kodumajapidamises oma tarbeks loomade pidamise korral, välja arvatud juhul, kui see kohustus pannakse eriti ohtliku või esilekerkiva loomataudi leviku korral tauditõrjemeetmete rakendamisega seoses. Bioturvalisuse kava koostamisel ei ole tähtsust selle kava mahukusel, vaid oluline on, et see on ettevõttepõhine

ning selles oleks kajastatud loomapidamisettevõttes tehtud tegevused (loomade süünd ja sissetoomine, sööda ja allapanu sissetoomine, loomade liikumine, surevus, sõnniku eemaldamine, ettevõtte puhastamine ja desinfitseerimine, kahjuritõrje jne), samuti peab kõik bioturvalisuse kavas kajastatu olema kooskõlas ettevõtte tegeliku olukorraga, mis omakorda nähtub loomapidaja peetavast arvestusest bioturvalisuse meetmete rakendamise üle.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõuga kavandatud muudatused on kooskõlas Euroopa Liidu õigusaktidega. Eelnõu ettevalmistamisel on arvestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 576/2013 lemmikloomade mittekaubandusliku liikumise kohta, millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 998/2003 (ELT L 178, 28.06.2013, lk 1–26), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/429, loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks (loomatervise määrus) (ELT L 84, 31.03.2016, lk 1–208).

4. Määruse mõjud

Eelnõus sätestatud muudatuste rakendamisel võib eeldada mõju järgmistes valdkondades: sotsiaalne mõju, mõju riigiasutuste korraldusele, mõju majandusele ning mõju elu- ja looduskeskkonnale.

4.1. Kavandatud muudatus määruses nr 14: loomapidaja kohustus tagada tema lemmikloomana peetava valgetuhkru vaktsineerimine marutaudi vastu, samuti kohustus võtta kõik ettenähtud meetmed marutaudi kahtluse puhul.

Mõju valdkond: kaudne sotsiaalne mõju (mõju inimeste tervisele)

Sihtrühm: elanikkond

Avalduv mõju, selle ulatus ja sagedus: muudatus mõjutab kaudselt rahvatervist. Marutaud on surmaga lõppev närvisüsteemi kahjustav viirushaigus, millesse võivad nakatuda nii loomad kui ka inimesed. Inimese tervise kaitseks on oluline vaktsineerida lemmikloomi marutaudi vastu. Vaktsineerimine on ainus kaitse marutaudi vastu. Seega on oluline, et lisaks koertele ja kassidele vaktsineeritakse marutaudi vastu regulaarselt ka lemmikloomana peetavaid valgetuhkruid. Vaktsineerimine aitab marutaudi paremini ennetada ja tõrjuda ning tagada, et loomad oleksid terved ja kaitstud. Loomade tervise ja heaolu tagamine mõjutab tervishoidu. Muudatus on aluseks veelgi tõhusamale marutaudi leviku tõrjele, aidates vähendada marutaudi viiruse leviku riski.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju olulisus: oluline mõju puudub.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm: Põllumajandus- ja Toiduamet

Avalduv mõju, selle ulatus ja sagedus: lemmikloomadega mittekaubandusliku liikumise korral ühest liikmesriigist teise või territooriumilt või kolmandast riigist liikmesriiki kohaldatakse EL määrust nr 576/2013, mille nõudeid piiriülese liikumise korral jälgitakse ka praegu. Ka valgetuhkrutele kohaldatakse eelnimetatud määruse nõuded. Maaeluministri määruse nr 14 muutmise viiakse riigisisene õigus kooskõlla ELi omaga.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju olulisus: oluline mõju puudub.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: lemmikloomapidajad, kes peavad valgetuhkruid

Avalduv mõju, selle ulatus ja sagedus: määruse muudatus mõjutab valgetuhkrute pidajaid, kes peavad oma lemmikuid marutaudi vastu vaktsineerima vaktsiini juhendis ettenähtud sagedusega. Praegu peetakse Eestis lemmikloomana umbkaudu 600 valgetuhkrut. Loomapidaja jaoks võivad

vaktsineerimisega kaasneda kulud, näiteks visiiditasu, sõidukulu vms. Riik toetab marutaudi vastu vaktsineerimist ning maksab volitatud veterinaararstile vaktsiini ja süstimise eest. Loomakliinikus tehtavad marutaudi vastu vaktsineerimise kulud katab aga loomapidaja.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju olulisus: oluline mõju puudub.

4.2. Kavandatav muudatus määruses nr 56: veisepidajate (välja arvatud kodumajapidamises oma tarbeks peetavate loomade puhul) kohustus koostada bioturvalisuse kava ja pidada arvestust selle täitmise kohta.

Mõju valdkond: kaudne mõju elu- ja looduskeskkonnale.

Avalduv mõju, selle ulatus ja sagedus: muudatusel on positiivne mõju elu- ja looduskeskkonnale, kuna läbimõeldud bioturvalisuse nõuete järgimisega kaasneb loomapidamisruumides eeldatavalt tõhusam hügieeninõuete täitmine ja suureneb loomapidamisettevõtte üldine heakord. Loomi ravitakse vähem ja ka mikroobide resistentsusega seotud probleeme on seetõttu vähem. Mõju on positiivne ka peetavatele loomadele, kuna nad on tervemad ja annavad elu jooksul rohkem toodangut. Seetõttu saab kokkuvõttes pidada vähem loomi, mis on hea keskkonnale.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju olulisus: oluline mõju puudub.

Mõju valdkond: mõju riigiasutuste töökorraldusele

Sihtrühm: Põllumajandus- ja Toiduamet

Avalduv mõju, selle ulatus ja sagedus: eelnõuga kavandatav muudatus tõstab vähesel määral Põllumajandus- ja Toiduameti töökoormust, mis seisneb selles, et veiste pidamise ettevõtte kontrollimisel kontrollitakse muu hulgas ettevõtte bioturvalisuse kava olemasolu ja selle täitmist. Tegemist ei ole suure mõjuga töökorraldusele, sest juba praegu kontrollitakse samade nõuete täitmist sea- ja linnupidajate puhul ning kalade ja koorikloomade pidamisel vesiviljelusettevõttes.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju olulisus: oluline mõju puudub.

Mõju valdkond: mõju majandusele

Sihtrühm: veisepidajad (välja arvatud juhul, kui nad peavad veiseid kodumajapidamises oma tarbeks)

Avalduv mõju, selle ulatus ja sagedus: vähesel määral kasvab veisepidajate halduskoormus bioturvalisuse kava koostamisega ja hiljem selle ajakohastamisega ning selle täitmise kohta arvestuse pidamisega seoses. Bioturvalisuse kava koostamisega kasvab küll veisepidajate halduskoormus, kuid kuna veisepidajad rakendavad ka praegu bioturvameetmeid, siis võib bioturvalisuse kava koostamise kohustuse mõju hinnata väikeseks. Bioturvalisuse kava koostamise kohta ei ole erinõudeid ning see võib olla koostatud ettevõtjale sobivas vormis. Sõltuvalt loomapidamisettevõtte suuruselt võtab bioturvalisuse kava koostamine hinnanguliselt aega mõnest tunnist mõne päevani. Jooksva arvestuse pidamine bioturvameetmete rakendamise kohta võtab sõltuvalt loomapidamisettevõtte suuruselt ja loomapidamisettevõttes peetavate loomade arvust aega hinnanguliselt viis kuni mõnikümmend minutit päevas. Bioturvalisuse kava ajakohastamise all mõeldakse näiteks loomapidamisettevõttes peetavate loomade, loomataudialase staatuse ja loomapidamisettevõttes rakendatud bioturvalisuse meetmete kohta käivate andmete uuendamist nende muutumise korral. Bioturvalisuse kava ei pea koostama loomapidaja, kes ei tegele ettevõtlusega, vaid peab loomi kodumajapidamises oma tarbeks. Muudatus mõjutab umbkaudu 750 veisepidajat.

Ebasoovitavate mõjude kaasnemise risk: ebasoovitavate mõjude risk on väike.

Mõju olulisus: oluline mõju puudub.

Kuna määrusel puudub oluline mõju, ei ole vaja koostada Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 65 lõike 2 kohast mõjude analüüsi.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne lisategevusi ega -kulutusi riigieelarve vahenditest, samuti ei kaasne määruse rakendamisega tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, välja arvatud määruse § 2, mille jõustumine on kavandatud 1. jaanuaril 2026. aastal. Paragrahvi 2 jõustumise erisus on kavandatud, sest veisekasvatajate jaoks on vaja ette näha üleminekuaeg, et kohaneda bioturvalisuse kava koostamise ning selle täitmise kohta arvestuse pidamise nõuetega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu esitatakse õigusaktide eelnõude infosüsteemis (EIS) kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile ja Kliimaministeeriumile.

Eelnõu esitatakse arvamuse avaldamiseks Põllumajandus- ja Toiduametile, Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojale, Eesti Tõuloomakasvatajate Ühistule ning Eesti Loomaarstide Kojale.